

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele“

Liviu Rebreanu

CUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBlicație EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XXVI Nr. 1 (151) *** IANUARIE 2023 *** 8 PAGINI ***

Cartea

Un roman al silvicultorilor

Până la cei 58 de ani, inginerul silvic Grigore Avram, doctor în silvicultură, originar din Maierul Năsăudului, deci familiarizat cu viața și munca silvicultorilor, a parcurs toate treptele de formare specifice unui profesionist care își cunoaște temeinic disciplina în care s-a afirmat încă de pe băncile facultății. Ambițios și perseverent, puțini ca el sunt cei care își cunosc atât de bine profesia, cu o experiență de învidiat în domeniu, a fost inginer silvic, șef de ocol, director tehnic, membru în Consiliile Științifice ale Parcurilor Naturale din Munții Maramureșului, Munții Apuseni, Munții Rodnei, consilier al secretarului de stat din Ministerul Agriculturii și

Grigore Avram

Dezvoltării Rurale, inspector-șef la Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Cinegetic Cluj, Consilier superior în Garda Forestieră Cluj, profesor asociat la Universitatea de Vest Vasile Goldiș din Arad și la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca; este calificat în abilități manageriale în cadrul programului de instruire de Mediu, precum și de management în cadrul instituțiilor și autorităților publice. Ca specialist în silvicultură a publicat cărțile: *Pădurile județului Bistrița-Năsăud din cele mai vechi timpuri până astăzi* (coautor, 2002), *Reconstrucția ecologică a pădurilor de pe clina sudică a Munților Rodnei afectate de doborâturi de vânt* (2006) și *Dicționar de silvicultori* (2007); la acestea, se adaugă numeroase studii și articole tipărite în reviste de specialitate.

În domeniu literar s-a remarcat cu volume de poezie (*Lacrima nopții*, în 2000, *Rugi* -

2005, *Sub cerul gol* - 2008, *Cuib* - 2009, *Cu rând* - 2012), romane (*Anul șarpelui* - 2013, *Da de unde* - 2015) eseuri (*Pădurea altfel* - 2009, *Contra răului din noi* - 2010, *Podoime* - 2012), toate de certă valoare artistică, bine primite de critica literară.

Cel mai recent roman, tipărit la finele anului trecut (Editura Karta-Graphic, Ploiești, 2022, 361 pagini), se intitulează *La poalele Sodomei*. Acțiunea este plasată în Maramureșul istoric, în special în Moisei și împrejurimi, când internetul nu intrase definitiv în viața oamenilor. În această parte a țării, după 1989, aici, au apărut cei mai mulți oameni de afaceri cu lemnul, traficanți de mașini furate din Occident, dar și traficanți de droguri și de țigări de contrabandă. Personajele care îl populează sunt cât se poate de verosimile, majoritatea puse „pe ciupeală și pe căpătuială”, cu „rosturi mercantile”. Protagonistul central, Emil, este un tip sensibil din fire, dar influențabil, afemeiat, labil psihic, care devine din profesor de chimie un investitor și om de afaceri de succes în exploatarea lemnului din zonă. Se știe că, odată cu reconstituirea dreptului de proprietate, statul a pierdut o bună parte a fondului forestier, mai cu seamă că parlamentul bicameral a votat o lege parșivă și incoerentă în privința retrocedării terenurilor pădurilor deposedate de către foștii comuniști (începând cu 1948 și încheiată după un deceniu și jumătate), aplicată în mai multe trepte. Prin diferite mijloace necurate, îndoielnice și ilegale, mulți au obținut hectare de păduri pe care le-au vândut rapid „întreprinzătorilor” la prețuri mai mult sau mai puțin modice. Culisele afacerilor dubioase cu fondul forestier și reconstituirea dreptului de proprietate, făcut prin instanță, dovedește că autorul este un bun cunoscător atât al mentalității unor magistrați corupți, cât și a mentalului colectiv; întâlnirea dintre Boierul, un ins „mincinos și egoist”, și coruptibilul judecător Roman este memorabilă prin întrebarea directă, tupeistă, dar realistă și utilă, adresată de Boier magistratului: „Cât mă costă să mă rezolv și pe mine cu zece hectare de pădure?” După ce-l fierbe puțin, vine și răspunsul pe măsura întrebării: „Douăzeci de mii de euro”; Boierul este atât de perfid, încât îl păcălește pe însuși „apărătorul” justiției, Roman. Precizăm că majoritatea personajelor s-au orientat spre activități profitabile, de cele mai multe ori ilicite, au obiceiuri moștenite și adaptate vremurilor actuale, iar prietenii se leagă după principiul „nu se știe niciodată când ai putea avea nevoie de unul ca el”. Așa procedează: Brelacă, Nemțucu, amândoi cam

(continuare în pag. 2)

Icu CRĂCIUN

Rebreniana

LIVIU REBREANU și eternul feminin (3)

VI. Cupluri celebre din romanul *Pădurea spânzuraților*

Motto:

„Sufletul e același la țărancă și la contesă, gândește Apostol – cel puțin în forma cuprinsului... Numai forma a schimbat-o civilizația...”

(Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*, *Cartea a treia*)

Erosul ocupă un loc important în destinul eroului din *Pădurea spânzuraților*, Apostol Bologa, el este construit de autor în dimensiunea major-existențială a iubirii. Protagonistul romanului încearcă să se angajeze într-o relație cu Marta Domșa, prima lui logodnică ultra conformistă. Ratează legătura totală cu aceasta, dar realizează acea legătură cu perspectivă deschisă până dincolo de pragul morții, cu o ființă de alt neam, tocmai din națiunea care l-a trimis prin constrângere, la moarte.

Apostol își dă seama că iubirea aceasta îl îndepărtează de toate credințele și năzuințele lui și totuși simte că fără de ea i s-ar istovi inima și viața însăși, și-ar pierde orice rost, iar lumea ar deveni un pustiu fără margini. Nicio clipă nu s-a gândit unde-l va duce iubirea Ilonei (Ilonka=lumină), ca odinioară când a iubit-o pe Marta și când a știut că o va lua de nevastă. Acum nu mai e capabil să se gândească la nimic, căci dorea pe Ilona cu toate simțurile și gândurile neîncetat, parcă toată ființa lui ar fi fost amenințată de pieire, dacă nu i-ar fi jertfit ei toate clipele. Ilona devine chezașia acestei vieți: „Bologa uitându-se lung în ochii ei, îi văzu inima toată, caldă, simplă, sălbatică și în căldura aceasta i se topi îngrijorarea încetul cu încetul. Înțelese că Ilona prețuiește mai mult, mai mult decât toate tainele lumii, și o clipă sau poate mai puțin, i se păru că tot universul se prefăcea deodată în neant, lăsându-l numai pe el în fața lui Dumnezeu.”

Apostol nu poate evolua rectiliniu, el are sufletul scindat și tânjește după unitatea pierdută, șocul erotic îi provoacă o clipă de beatitudine. Ilona îl scoate din bezna existenței și-i asigură împlinirea prin regăsire. Ea e „o mare de lumină”, Bologa, găsind „merindea veșnică”, cunoaște beția androginității, fuziunea cu marele Tot. El atinge pragul iubirii ca dumnezeire și trece proba disoluției cosmice, însetat de Dumnezeu și fericire. Marta – logodnica acestuia e o ființă

(continuare în pag. 2)

Iacob NAROȘ

Cartea

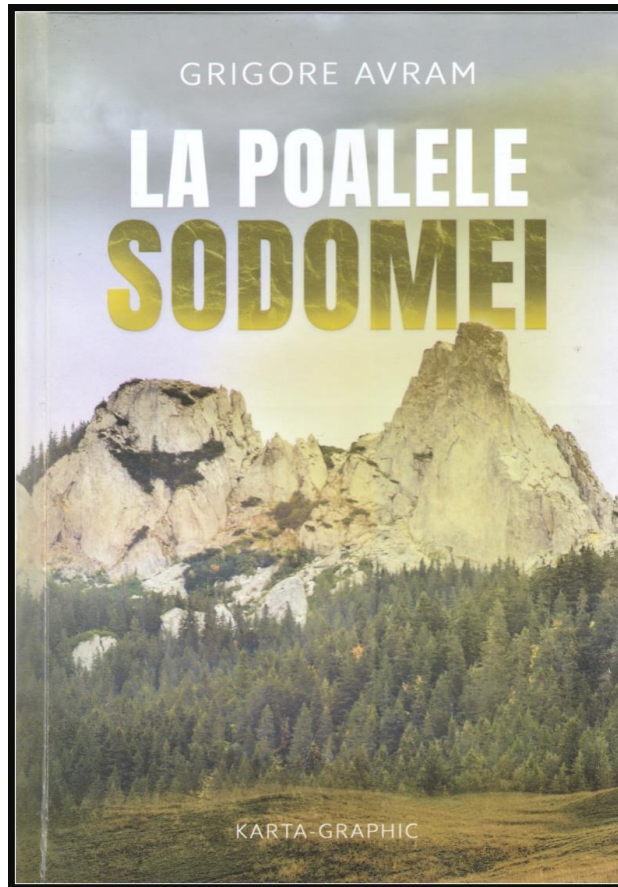
(continuare din pag. 1)

zgârçiti din fire, Vasile Veșca, Luca Burtan, Păvăluc al lui Irina, medicul Grigore Gotan, Vasile Coman, Ionuc Tomoiagă și alții, cu toții practicând afaceri oneroase, ajungând să se judece după tipul de mașină de lux, „scumpă cam cât un apartament în centrul Clujului”, vestimentație, vilele sau pensiunile deținute. Obişnuți cu goana, pânda și dibuirea vânatului, chiolhanurile lor erau formate din: salam de cerb lopătar, carne de urs în amestec cu cea de mistreț, pastramă de căprior și de mistreț, slană de porc de casă, jumări prăjite în untură de porc mistreț, icre de păstrăv indigen, mușchiuleț de căprior cu hribi și spumă de vin, brânză de oaie, sortimente de pește, tocăniță de cerb, ceapă roșie tăiată mărunt, ulei de măsline și oțet de mere. Firește, mulți sunt campioni la băutura, beau de sting, vinuri alese: roșu de Purcari, Cabernet-Sauvignon, Merlot și Malbec, dar și whisky, alții sunt mai puțin rezistenți. De multe ori, goana după câștig se încheie tragic, rivalitățile dintre ei sunt crunte, Vasile Veșca moare după o bătaie cu Luca Burtan, asistați de Păvăluc al lui Irina, tustrei parteneri de afaceri.

Personajul cel mai plauzibil, dar și cel mai controversat este neșcolitul Grigore Iuga, poreclit Boierul, cel care avusese o copilărie nefericită, cu amândoi părinții alcoolici, armata fiindu-i a doua școală a vieții, viclean, mârșav, uns cu toate alifiile, el făcând parte din stirpea lui Dinu Păturică, Tănase Scatiu, Gorică Pirgu, Stănică Rațiu și alții. Afacerile Boierului, proprietar al unui hotel cu restaurant, se împletesc cu cele de întreprinzător cu lemnul. El are ca partener de afaceri pe Vladiana, o fată versată, dar de o tinerețe provocatoare, care își câștigă existența punându-și la dispoziție *instrumentul fericirii*, numai cu persoane sus-puse, în special căsătorite, de preferință politicieni și afaceriști, născută anume a ispiți mințile înfierbântate ale clienților Boierului. Stratagema Boierului, atunci când joacă poker pe sume substanțiale de euro cu aceștia, este aceeași: să-i îmbete sau să-i drogheze cu ajutorul fetei, pentru ca, în final, să-i buzunărească și să-i jupuiască de bani. Povestea

Un roman al silvicultorilor

dintre Emil și Vladiana, „o escroacă inteligentă și scandalos de frumoasă”, merită citată drept model de șantajare, deși, în realitate, bărbatul n-a avut o relație interzisă cu ea. Interesant este faptul că Boierul, deși ținea la ea, o folosește ca damă de companie, fata acceptând sexul plătit, alegându-și momentul când clienții erau în stare avansată de ebrietate, pe care îi ușurează de bani „cu lejeritate”. Din păcate, ea va participa la o agapă

cu interlopi, conduși de celebrul Mădularul, care, nu numai că o violează, dar o și bate aducând-o în stadiul de muribundă. Vladiana va fi abandonată într-o pădure, dar a avut noroc că a găsit-o un trecător, în stare inconștientă de hipotermie avansată. De aici, lucrurile iau o întorsătură cu o sută optzeci de grade. Boierul îi va plăti toate cheltuielile de spitalizare, Emil, în postură de îndrăgostit, tatăl a doi copii, îi va dona sânge, iar femeia se schimbă totalmente. Fiindcă Mădularul și ciracii lui au scăpat nepedepsiți, asta datorită

relațiilor sus-puse ale acestora, abilul Boier devine justițiarul nedescoperit și îi va ucide atât pe interlop, cât și pe șoferul acestuia, fără a fi descoperit vreodată; asta, aducându-ne aminte de un personaj aproape similar din saga *Millenium*, începută de scriitorul Stieg Larsson. Culmea este că Vladiana îi iartă pe toți cei care și-au bătut joc de ea. Fata ajunge administratorul hotelului Boierului și dorește să fie un exemplu pentru tinere, „în sensul de a nu face și ele ceea ce a făcut ea”, pentru a nu-și compromite viitorul și a duce un trai decent.

La poalele Sodomei este un roman realist contemporan; la un moment dat, personajele comentează aprins cazul cu monstrul de la Călărași, cel cu fetele răpite și ucise, sau poartă discuții ușor filosofice, de pildă, Emil, marele iubitor al naturii, cu soția sa, Magdalena, cel care se conduce după preceptul: „Pământul reacționează la conduita morală a omului”, fiind pedepsit și ucis, în final, ca o premoniție, de un copac doborât de niște muncitori forestieri în timp ce conducea mașina printr-o pădure, fiindcă nu și-a respectat familia, păstrând încă gânduri ascunse pentru Vladiana. De apreciat este, în primul rând, talentul de povestitor, autorul făcându-te părtaș la trăirile personajelor, la problemele lor conjugale, la comportamentul acestora în situații limită. Pentru a fi cât mai autentice, ele sunt prezentate cu poreclele lor: Grigore Iuga, zis Boierul, George, zis Sierul, Adrian Coman, zis Brelacă, Vasile Coman, zis Piratul, Ionuc Tomoiagă, zis Mânzul, Istrate Mihali zis Zile Grele sau Dragu Mamii etc. Un singur lucru țin să adaug: Grigore Avram nu uită că este și poet și vă dau doar două mostre: „Era într-o noapte târzie de vară aproape terminată, când somnul torcea visuri cu o veritabilă aromă de împlinire” și „...pentru că toamna chiar se apropia cu repeziciune, imaginea viitoare a codrului îl ducea cu gândul la un doliu al frunzelor fericite. În risipa de culori, pe care o vedea împrăștiată în frunzele care vor muri pe crengile arborilor, masivul păduros va domina întregul anotimp care stătea să înceapă, făcându-l să pară pe cât de timid și ruginiu, pe atât de înflăcărat și melancolic”.

Icu CRĂCIUN

Rebreniana**LIVIU REBREANU și eternul feminin (3)**

(continuare din pag. 1)

ușuratică, vioaie, cochetă, fermecată de uniformele ulanilor. De aceea, Apostol rupe logodna cu ea și se logodește cu Ilona Vidor, o țărăncuță maghiară, fata groparului din satul unde poposise regimentul său.

Dragostea se amestecă cu moartea în roman – Ilona „o fetișcană de vreo optsprezece ani, cu năframa roșie aprinsă în cap, cu niște ochi mari, negri, care parcă râdeau, cu buzele umede și pline” – îi apare lui Apostol ca „o lumină blândă și ispititoare.” Îmbolnăvindu-se în seara plecării, fata stă toată vremea la căpătâiul acestuia, îngrijindu-l. El îi simțea mângâierea privirii pe frunte, pe buze, încât nu cuteza să clipească, de frică să nu-și risipească bucuria inimii.”

Rebreanu are prilejul să plăzmuiască una din cele mai frumoase idile din opera sa, învăluită într-un abur de poezie adolescentină. Noua lui dragoste parcă ar fi o prevestire, un fel de patetic rămas bun adresat vieții care avea să i se curme curând. Prezența binefăcătoare a Ilonei îl înfioară și-l amețește: „Glasul cu undulările aspre ca un cântec sălbatic i se prelingea în suflet prin toți porii, îi alina toți nervii. Soarele bătea în asfințit, punând între ei o fâșie de lumină care-i despărțea ca o punte fermecată... E băntuit de sentimente contrarii, oscilând între reținere și

îndrăzneală, dorind să se apropie de fată, fără să-i tulbure totuși tainica pată de soare.” Fostul student în filozofie proferează acum o concepție creștină rousseauistă și antirăzboinică: „Sufletul e același la țărancă și la prințesă...” Pe baza acestei idei, el preferă o fată simplă, ingenuă. Cererea în căsătorie a Ilonei pare a fi a unui exaltat care simte nevoia unei compensații. Dragostea îi dă acestuia sentimentul reparației pentru trauma provocată de realitatea războiului. Aceeași dragoste îi oferă argumente să supraviețuiască și să rămână lângă ființa iubită. Dar intervine numirea ca membru al Curții marțiale, astfel că dragostea se va duce dată cu viața, ca într-un „zbor frânt”, așa cum sunt de fapt, toate iubirile la Rebreanu.

Apostol moare așa cum a iubit: senzual, pătimaș, exaltat, ca un martir. Într-o scrisoare a eroului către mamă, la care autorul a renunțat s-o atașeze în roman, acesta mărturisește că: „De-abia târziu, prea târziu, am întâlnit iubirea adevărată, care te apropie de Dumnezeu și de oameni și de lumea aceasta și cealaltă... Iubirea care nu mi-a fost îngăduită mi-a cerut o jertfă cumplită... Când ea va fi primită, atunci voi triumfa în iubire. Căci iubirea cea mare nu e din lumea asta. Cu iubirea mea cea mare, măicuță, pot pleca pe drumul cel mare deoarece ea e

puntea de legătură dintre toate lumile.” Iubirea e merindea veșniciei, inconsecvent pe plan erotic, Apostol evoluează de la Marta la Ilona, iubirea lui e amestecată (mamă, naționalitate, credință), dar mai presus de toate, viața. Clipa de beatitudine a lui Apostol e legată de apariția Ilonei care, nesperat, îl cufundă în acea „mare de lumină”. El crede că împăcarea sufletului e „tot ceea ce poate dobândi omul în viață”, sufletul are nevoie de o merinde veșnică care e marea întâlnire erotică, cine o simte va trăi în eternitate. Totodată marea întâlnire înseamnă o trecere dincolo de moarte fiindcă acea comoție erotică e o secundă mai puternică decât o viață de om.”

Eroii rebrenieni vor să-și împace sufletul prin iubire și – prin moarte să se regăsească. Peste tot în opera lui Rebreanu, întâlnim fantasma cuplului etern care în mod tragic se împlinește doar în moarte, astfel că iubirea învinge moartea – o eternă amânare.

Bibliografie:

Liviu Rebreanu, *Opere, vol. 5, Pădurea spânzuraților*, Editura Minerva, București, 1972, ediție critică de N. Gheran; *Addenda* de Cezar

(continuare în pag. 3)

Iacob NAROȘ

Rebreniana

LIVIU REBREANU și eternul feminin (3)

(continuare din pag. 2)

Apreotesei și Valeria Dumitrescu.

Mircea Tomuș, *Cele trei romane*, Editura Limes, 2018, Florești, capitolul „Individ, familie, comunitate națională față cu malaxorul istoriei.”

Adrian Dinu Rachieru, *Liviu Rebreanu*, *Utopia erotică*, Editura Augusta, Timișoara, 1997, p. 75.

VII. Primele iubiri adolescentine ale lui Liviu, dar și altele...

Motto:

„Scenariul erotic rebrenian aduce o chemare dincolo de instinct. O dorință dureroasă, precum suferința eminesciană se cuibărește trezind sentimentul iubirii, adică acea mângâiere iscată cândva de fata pădurarului.”

(Adrian Dinu Rachieru, *Liviu Rebreanu – utopia erotică*, Editura Augusta, Timișoara, 1997, p. 11)

De regulă, Rebreanu s-a ferit să-și arate resorturile cele mai intime ale ființei sale, excepție face această mărturisire despre fata pădurarului ce i-ar fi deșteptat pentru întâia oară sentimentul iubirii: „Era o fată de vreo douăzeci de ani, fată de măritat, își amintea Liviu. Nu știu cum o chema. În casa noastră, când o pomenea cineva, îi zicea fata pădurarului. Eu aveam vreo cinci ani... și iubeam pe fata aceea. Iubirea era o dorință dureroasă de a o vedea și a mă apropia de ea. Firește, nu aș fi mărturisit cuiva pasiunea aceasta pentru nimic în lume. O socoteam o mare rușine, mai ales că toți băieții de vârsta mea aveau un dispreț suveran pentru tot ce era feminin... Fata pădurarului mi-a rămas o imagine atât de scumpă, că în a doua povestire, pe care am publicat-o la începutul carierei mele de scriitor, pe ea am făcut-o eroină. (Vezi Liviu Rebreanu, *Opere*, vol. 1, *Nuvele*, 1968, Editura pentru Literatură, p. 339, dar și vol. *Amalgam*, 1943, capitolul *Mărturisiri*).

A urmat fata coșarului de la Bistrița: „Cunoscând pe fata unui coșar care era elevă ca și mine la Liceul civil, cum i se spunea acolo, m-am amoretat tun de ea. Dar fata nu știa o vorbă românește... Am recurs la intermediul scrisorilor. Îi scriam degeaba, fiindcă nu pricepea nimic. Atunci m-am hotărât să-i scriu nemțește, așa cum puteam... Probabil îi scriam foarte prost, fiindcă scrisorile mele n-au avut nici un efect.” (cf. *Jurnal*, vol. I, p. 399).

Apoi a apărut actrița ingenuă a unei trupe de teatru aflată în turneu prin Bistrița: „Trecusem de altminteri la altă muză... Asta era o actriță... Un fel de ingenuă a unei trupe de teatru care făcea numai turnee. Când am văzut-o prima dată, juca pe o fată tânără și nefericită... m-am amoretat imediat de ea și urgent am scris o piesă de teatru după tiparul celei în care o văzusem pe ea... dar nici cu teatrul nu mi-a mers mai bine. Am avut încă o decepție asupra importanței literaturii dramatice în dragoste. Dulcinea mea mă trăda cu un locotenent. I-am pus cruce și ei, era catolică și-am trecut la proză. (Liviu Rebreanu, *Jurnal*, vol. I, p. 399).

Nicolae Liu în („Liviu Rebreanu și sacralizarea mesajului eminescian”, *Steaua*, Anul XLVII, ian.-febr. 1996, nr. 1-2, p. 22), consemnează aspecte interesante asupra legăturilor dintre Liviu și Virginia Grivase din satul Vărărea (Nepos), învățătoare, prietenă și considerată de unii ca „o iubire platonicească”: „În Caietele de creație, câte s-au păstrat la Biblioteca Academiei prin donația familiei scriitorului, organizată de cel ce semnează aceste rânduri (N. Liu), atrage și azi atenția proiectul unei schițe intitulată *Virgo*, care debutează cu versul de început din *Veneră și madonă* a lui M. Eminescu („Ideal pierdut în noaptea...”); acesta urma să reflecte confruntarea unui om ideal cu realitatea (Arhiva Liviu Rebreanu, 1/1. manuscrisul 20). Realizarea proiectului, la care Rebreanu a renunțat, trebuia să configureze probabil un episod din prietenia sa cu Virginia Grivase, fiica directorului Școlii Normale din Năsăud, ea însăși poetă și pasionată cunoscătoare a literaturii române. Aceasta îi împrumuta numere din primul an de apariție a revistei *Viața studentească*, ca dovadă, avem notele de lectură consemnate cu grijă în alte două caiete de creație.

Despre Fanny și Liviu sunt multe de spus, le rezervăm un alt capitol pe mai târziu, Pe lângă cele două femei care au intrat în atenția lui Rebreanu, e vorba de Puia Ionescu, actriță cu prețioase calități teatrale (după cum atestă și cronicile teatrale semnate de Liviu), se știe că în capul acesteia, Fanny a rupt o umbrelă, pentru că îl admira în tăcere pe Rebreanu, chiar în Piața Amzei cu urările de rigoare... Și Titi Moskovki precum și multe altele îl vor asalta în zadar pe scriitor: Lyly Popovici, favorizată și propusă de Rebreanu să-i fie societară, Fify Mihailovici, Eugenia Voinescu, Lilly Carandino, Cella Delavrancea despre care scriitorul afirma: „Ce ființă ciudată și

interesantă!”, Duminică, la Lovinescu, mi-a strecurat un bilețel, invitându-mă s-o văd acasă la ea. Din privirile ei, din vorbele ei, din toată atitudinea ei, mi-a făcut impresia că, dincolo de admirația pentru opera mea, pe care nu și-o ascunde deloc, ba din potrivă...” Urmează: Maria Magda, Elvira Godeanu („o mică actriță frumoasă”), Eliza Noian („nostimă, în genul femeilor care îmi plac”); Aura Buzescu, adoratoare (actrița nu voia să plece din biroul lui Rebreanu); Sarmisa Tarte, doamna cu „Bibeloul din Tândărei, ce pare a-l fi impresionat întrucâtva pe Rebreanu, aceasta fiind fără complexe, tipul femeii simple odihnitore... cele mai odihnitore femei sunt cele prostute, care-și găsesc singure locul orizontal!” (vezi N. Gheran, *Opere de Liviu Rebreanu*, vol. 22, *Correspondență*).

Într-un alt articol, – „Cu prietenie și bune sentimente”, același Gheran lansează ideea că i-ar fi plăcut să-l vadă pe Rebreanu „păcătuind” cu cele care i s-au oferit pe tavă sau unele la ușa cărora ar fi trebuit să bată. În perioada dintre cele două directorate de teatru, scriitorul se pare că a fost asaltat și vânat de câteva candidate de suflet total opuse celor „prostute”, care-și găsesc singure locul orizontal. Când Rebreanu avea 43-44 de ani, ani prielnici și în același timp periculoși în ceea ce vorbim, ar fi fost vânat de câteva artiste și talentate și bune. Spre exemplificare, Gheran ne prezintă scrisori, Elvira Godeanu venită de la Chișinău și Jalina Dragomirescu. Alte necunoscute își exprimă, pe lângă sentimentele de prețuire, dorința cunoașterii personale a autorului prin invitații și felurite oferte, exprimate direct sau eufemistic. Rebreanu, departe de orice urmă de misoginism, în relațiile cu femeile, era destul de glacial, asta și dintr-o voită mascare a timidității. Ce fel de femei au fost cele pomenite? Unele de casă, luate pe viață, altele de ocazie, cum s-ar zice plătite cu ora; nu lipsesc câteva fără pudoare, la mare căutare, dar și cele deștepte, o lume aparte, „un continent necunoscut” cum zicea Gheran, adică acele care nu-ți îngăduie să știi mai multe despre ea, decât crede ea de cuviință. Ce rămâne important pentru noi, cei de azi, e faptul că cea mai fidelă amantă pentru romancier, a fost și, până la urmă, a rămas, scrisul, cu toate că a fost înconjurat mereu și a avut de-a face cu artiste frumoase și deștepte. Își va răsfăța nevasta, ca revanșă însă, în opera sa, multe femei vor fi trimise la moarte, dar asta e o altă poveste.

Iacob NAROȘ

Istorie

Încrестări...

Amintiri de la Budapesta ale părintelui Stanca – Transilvania în cărți de geografie înainte de 1848

Cercetătorul ardelean, d-l prof. univ. Ștefan Manciulea, ne-a dat un nou studiu rupt din trecutul zburciat al Transilvaniei însulțate azi: „Transilvania în cărțile românești de geografie înainte de 1848”.

Prima carte de geografie scrisă în românește, pe seama școlilor din Transilvania, a fost tipărită în 1814, în 2 volume, de către cărturarul brașovean Nicolae Nicolau. Înainte de această dată au trebuit să fie manuale de geografie din care se va fi propus în mod regulat la școlile blăjene înființate în 1754 de către vlădicul Petru Pavel Aron, dar nu ni s-au păstrat. D-l profesor Manciulea amintește o notiță a lui Timotei Cipariu, publicată în „Organul luminării” (1847), în care este vorba de „manuscris cuprinzând o geografie de la începutul veacului al XVII-lea”.

În anul 1838 George Barițiu publică în „Foaia pentru minte, inimă și literatură” o descriere geografică a Transilvaniei, dând și anumite date statistice de o deosebită

însemnătate azi, dar nu scoate însemnările sale în volum. Peste 4 ani, în 1842, dascălul blăjean Ioan Rusu scoate însă vestita sa carte de geografie „Coana

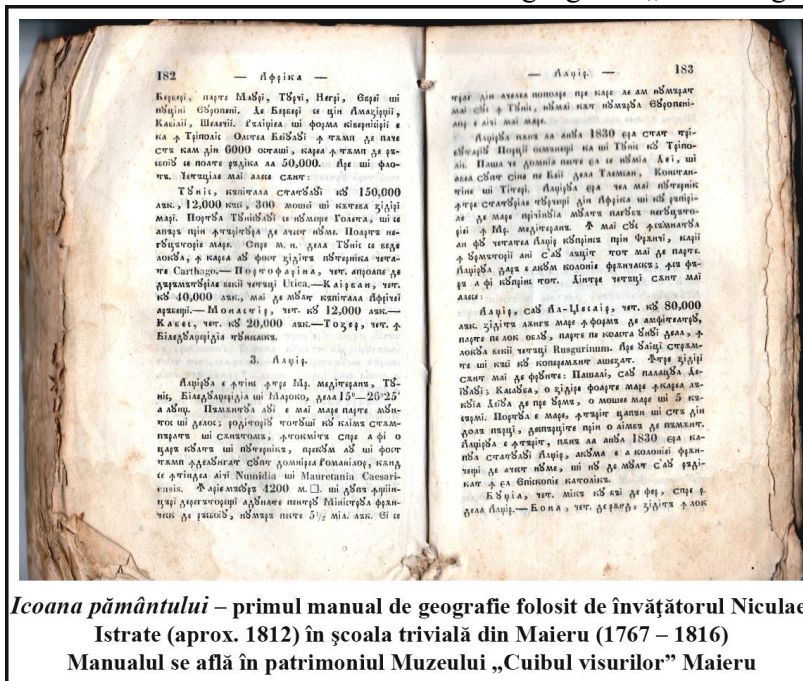
Pământului” în 3 volume. În „precuvântarea” operei, el mărturisea: „Cugetul mi-a fost a scrie o carte de geografie, mai cu seamă, pentru Românii din

Transilvania. Am ales această știință pentru literara mea cuprindere, nu că doară aș fi presimțit în ea mai puține greutateți, ci spre a plini o lipsă a literaturii românești în această țară, de mult și de mulți simțită. În frumoasa Transilvanie Românii fac parte cea mai mare a locuitorilor ei, sunt aici poporul cel mai vechi, ei vorbesc o limbă dulce, frumos sunătoare, întocmită spre mare cultură. Ei, în această limbă, plinesc cele Dumnezeiești în biserică și acasă; aceasta este cea mai lătită în mai sus

(articol scris de Emil Boșca-Mălin și apărut în *Curentul*, București, Anul XVI, 1943, nr. 5690, 18 decembrie, p. 2)

(continuare în pag. 4)

A consemnat **Alexandru DĂRĂBAN**

Coana pământului – primul manual de geografie folosit de învățătorul Nicolae Istrate (aprox. 1812) în școala trivială din Maieru (1767 – 1816) Manualul se află în patrimoniul Muzeului „Cuibul visurilor” Maieru

Istorie**Încrestări...****Amintiri de la Budapesta ale părintelui Stanca – Transilvania în cărți de geografie înainte de 1848***(continuare din pag. 3)*

pomenita țară, în care vorbește Românul cu Ungurul și Sasul, Ungurul cu Sasul, ba și Sașii din osebite ținuturi între sine. Românii apăsați de nedreptățile timpurilor trecute, întru grele furtuni, și-au păstrat până acum religia și limba, ca cele mai scumpe odoare ale omenirii”.

Studiul d-lui profesor Ștefan Manciuș se încheie cu o amănunțită prezentare a conținutului „Icoanei Pământului”.

*

Părintele dr. Sebastian Stanca de la Sibiu este unul dintre duișii povestitori ai întâmplărilor din viața Transilvaniei de ieri. Frânturile sale de amintiri publicate în coloanelor gazetelor și revistelor transilvane sunt tot atâtea picurări de duișie și vis deasupra rănilor mereu necicatrizate ale noastre. Mai nou, domnia-sa publică câteva „Amintiri de la tinerimea română din Budapesta” evocând frământările studențești din 1900-1903, când rectorul de atunci, dându-se ordin să se închidă localul Societății „Petru Maior”. Măsura luată se baza pe informația dată de poliție care denunța că se face politică.

Rectorul – povestește d-l Stanca –, asistat de un secretar, a comunicat dispoziția poliției cu suspendarea societății și închiderea localului și a

citit acuza poliției, care ne timbra agitatori iredentiști și cerea eliminarea noastră din universitate. Firește, că am negat tot. În urmă ne-a invitat să semnăm un proces verbal pe care secretarul îl avea conceput gata. Goga, cel mai îndrăzneț dintre noi, a cerut să ni se citească procesul verbal care cuprindea cam următoarele: „Recunoaștem că în calitate de cetățeni ai țării și studenți ai universității am contravenit legilor și regulamentelor universitare și am jignit demnitatea statului maghiar. Rugăm să ni se dea iertare și promitem că în viitor ne vom feri de asemenea acte”.

Auzind aceste cuvinte, Goga a sărit nervos de pe scaun declarând: „Domnule rector, o astfel de declarație noi nu semnăm”.

Rectorul, convins de îndreptățita revoltă, l-a potolit cu vorbe domoale dând ordin secretarului să facă alt proces verbal.

Goga s-a răstit atunci secretarului: „Scrie, domnule, așa cum eu îți dictez”. Și, plimbându-se agitat, cu mâinile la spate prin fața rectorului, mușcându-și mereu mustăcioara, i-a dictat așa:

„Protestăm împotriva acuzației tendențioase informată. Suntem studenți ai Universității, iar în această calitate n-am fost dovediți cu nici un fel de contraveniență sau alte acte de indisciplină. Suntem însă fii ai neamului românesc și conștiința aceasta nu ne poate fi sugrumată conștiința națională a

oricărui cetățean al țării. Societatea „Petru Maior” este garantată de lege și între zidurile ei ne cultivăm limba și datinile strămoșești. Societatea nu face politică. Iar noi dacă facem individual politică, o facem acasă, în satele noastre, în calitate de cetățeni ai țării cu drepturile garantate de lege. Nu facem politică aici în Budapesta, unde n-ar avea nici un rost. Asta-i treaba parlamentarilor”.

Declarația aceasta, apoi, am semnat-o toți trei. La câteva zile după aceasta am fost din nou citat în biroul rectoratului care, zâmbind prietenește, mi-a întins rezoluția care ridica opreliștea deschiderii localului și continuarea activității Societății „Petru Maior”, cu avertismentul ca studenții să nu facă politică în societate. A adăugat însă confidențial: „Atitudinea dumneavoastră mi-a plăcut. Înțeleg foarte bine revolta și sensibilitatea dumneavoastră tinerească. Așa ar trebui să fie toți tinerii oricărei națiuni. În special, Goga are o minte luminată și va fi un element de valoare pentru națiunea românească. Vă sfătuiesc, însă, până sunteți în Universitate nu vă faceți dificultăți. După ce veți pleca de aici, intrați în arena publică și vă utilizați diplomele în folosul nației din care faceți parte”.

(articol scris de Emil Boșca-Mălin și apărut în *Curentul*, București, Anul XVI, 1943, nr. 5690, 18 decembrie, p. 2)

A consemnat **Alexandru DĂRĂBAN**

Istorie**Străjerii în Maieru-Năsăud**

- Credință și muncă pentru Țară și Rege -

În ziarul săptămânal *Unirea Poporului*, Anul XVII, Nr. 20, Blaj, la 19 mai 1935, pag. 6, am descoperit un articol semnat de ziaristul măierean Olimpiu I. Barna, cu referire la activitatea Străjerilor din comuna Maieru.

Am preluat acest articol cu mici corecturi ortografice necesare.

Aceasta este lozinca sfântă a micilor copii care cercetează școala primară. În afară de părinți, țara noastră se îngrijește într-un mod foarte frumos de creșterea copiilor, care vor forma generația conducătoare de mâine.

În acest scop s-a înființat un *oficiu al educației tineretului român*, care va îndruma, sprijini, supraveghea și controla creșterea tinerilor copii, de la etatea cea mai fragedă, până la vârsta când începe a pași în viață. Copiii de ambele sexe primesc educația într-un mod cu adevărat impunător, deșteptând în inima și sufletul lor cele mai sfinte valori pe care trebuie să le aibă față de tot ce e creștinesc și românesc.

Tinerii de la 7-18 ani fac parte în mod obligatoriu din așa sumita „*Straja Țării*”. Ei sunt împărțiți după etate, așa cei de la 7-11 ani, se numesc „*Pui de străjeri*”, iar ceilalți de la 11-18 se numesc „*Străjeri*” și fetele „*Străjere*”. Grupele formate în fiecare școală după numărul copiilor poartă numele de „*Pâlc*” sau „*Cuib*”.

Acești mici militari poartă drept uniformă costumul frumos al regiunii, de unde sunt. În felul acesta portul nostru național va fi prețuit tot mai mult și nu-l vom mai înlocui cu tot felul de zdrențe nemțești, care niciodată nu vor putea ajunge la frumusețea și gloria, la care a ajuns portul românesc.

Am avut fericita ocazie să văd o minunată serbare strejănească în comuna *Maieru* jud. Năsăud, dată a doua zi de Paști de Străjerii și Străjerele școlii primare.

Era prima șezătoare, cu ocazia căreia s-a sfințit drapelul Străjerilor. Programul s-a desfășurat sub conducerea iubiților lor dascăli care sunt comandanții lor.

Iată în câteva cuvinte acest program:

Dupăce fiecare „*Pâlc*” a dat raport dascălului conducător, programul a început, cântându-se de Străjeri și Străjere, rugăciunea „*Tatăl nostru*”. A urmat sfințirea drapelului, făcută de către păr. protopop Iuliu Pop, apoi s-a dat onorul la drapel, cântându-se „*Trăiască Regele*”. În acest timp toți Străjerii urmăreau cu ochii pironiți ridicarea drapelului spre zările senine ale cerului albastru. Când s-a terminat, cântecul și drapelul era ajuns în vârful stâlpului.

După aceasta au urmat jocuri, cânteceși povețe foarte frumoase date de comandant în persoana harnicului învățător *Vranău Dumitru*.

Asemenea militarilor, micii Străjeri și Străjere salută drapelul, având drept lozincă „*Credință și muncă pentru Țară și Rege*” iar drept imn „*Treicolori cunosc pe lume*”.

Ruga de dimineață, la masă și seara, precum și rostirea lozincii străjenești, este o datorie de onoare a strajerilor pe care trebuie s-o păzească cu mare sfințenie. Drapelul ridicat în timpul muncii fâlfâie deasupra capetelor lor, făcându-le scutul de apărare sub care-și fac datoria de buni fii ai Patriei, muncind cu dragoste.

Salutul Străjerilor este scurt: „*Sănătate*”, întinzând mâna dreaptă puțin aplecată înainte. Străjerii muncesc cu mare zel, cunoscându-și lozinca măreață.

Dragostea cu care-și îndeplinesc dascălii acelei școli munca lor, este dovada în cea mai mare parte a unei bune înțelegeri, pe care conducătorul acelei școli o seamănă în rândurile colegilor săi.

Cu sufletele pline de bucurie au plecat părinții copiilor dela șezătoarea Străjerilor din Maieru, unde au văzut cu câtă plăcere și dragoste de muncă au executat micii copilași, jocurile și cântecele frumoase. Înei părinții și conducătorii au văzut viitoarea generație, pe care o cresc, spre mărirea lui Dumnezeu, bucuria lor și spre binele Țării, generație crescută după învățăturile religiei creștine.

A consemnat **Valer POP**

Profil

IOSIF CIUNTEREI, ETNOLOGUL DE PE COCLAURI

Cel care și-a atribuit supranumele „Iosif de pe coclauri” este cunoscut astăzi din numeroasele postări pe rețelele de socializare, din emisiunile de radio și televiziune, din ziare și reviste de specialitate ori pur și simplu din contactele directe cu oamenii pe care i-a cunoscut în călătoriile sale prin „locurile neumblate și îndepărtate”, de unde vine și sensul cuvântului. El este tânărul care străbate coclaurile în căutarea poveștilor din satul românesc, a oamenilor autentici, a țăranului credincios, cu vorbele sale curate și pline de înțelepciune. Chiar el spune cu o neostoită putere de convingere că, „acolo unde s-a

lângă meseria de pădurar. „Când eram în clasa a XI-a, am obținut o colaborare cu un post de radio din Bistrița, post care mi-a adus și numele „Cu Iosif pe coclauri”. Era o emisiune de 50 de minute în care rulau mai multe povești din lumea satului”. Începutul nu a fost ușor, dar pentru el era o adevărată provocare. Pentru a găsi oameni mai aparte din universul sătesc, Iosif a apelat la preoți sau la primari, care aveau cunoștință despre asemenea persoane la care se deplasa în cele mai îndepărtate locuri și apoi îi prezenta în emisiunile sale. Treptat, ascultătorii radioului și telespectatorii au înțeles despre ce este vorba, scriindu-i pe internet sau vorbind la telefon, pentru a-i aprecia inițiativa. Dar Iosif Ciunterei nu s-a mulțumit cu atât. A căutat să-și aprofundeze cunoștințele despre lumea satului, astfel că, după terminarea liceului a devenit student la Facultatea de Istorie-Filozofie, secția etnologie, din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Aici, pe lângă studiul propriu-zis în care s-a remarcat, a fost preocupat de realizarea mai multor proiecte. Unele au fost puse în aplicare, precum: „Cununa grâului”, sărbătoare a tuturor satelor care mai cultivă grâu, filmare realizată în comuna Dumitra, „Povestea bobului de grâu” în comuna Șanț, „Claca popii” în comuna Coșbuc. „Tradițiile vechi de nuntă”, „Cununa strugurelui”, un vechi obicei de a zdrobi strugurii cu picioarele, sărbătoare unică în România, „Drumul cânepii” și altele.

Înțelepciunea populară. În călătoriile sale pe coclauri urmărește să pună în valoare vechi obiceiuri din calendarul muncilor agricole, credințele populare, sărbătorile creștinești și nu în ultimul rând folclorul autentic. Fiecare ieșire în lumea arhaică a satului și-o plătește din propriul său buzunar. Și nu sunt deloc puține. În Ținutul Năsăudului aproape că nu a rămas nicio localitate în care să nu fi poposit. A stat de vorbă cu lelea Reghină și badea Vasile din Maieru, cu lelea Sîiuca din Suplai, cu Mărioara Burduhos din Dumitra, cu Varvara Pop din Bichigiu, cu badea Vasile din Coșbuc, cu Grigore Andron din Leșu, cu Lucreția Miron din Cormaia, cu Viorica Cătuna din Poiana Cătunilor, cu Viorica Popârțac din comuna Șanț, cu Florica Danci din Ilva Mare, cu Cătălina Larionesei din Sângeorz-Băi, cu lelea Floare Cosmi din Runcu Salvei. S-a mai oprit în Coșbuc, Telciu,

Iosif Ciunterei
Sursa foto - <https://www.facebook.com/cuiosifpecoclauri>

Iosif Ciunterei
Sursa foto - <https://www.facebook.com/cuiosifpecoclauri>

născut el, Dumnezeu face parte din familie”. Povestea vieții lui Iosif Ciunterei începe din satul în care a văzut lumina zilei, adică din comuna Feldru, județul Bistrița –Năsăud și provine dintr-o familie cu 12 copii. Aici a primit o educație sănătoasă, cu respect și dragoste pentru tradițiile și obiceiurile din sat. Încă din anii copilăriei, Iosif este obișnuit cu munca câmpului și îndeletnicirile gospodărești, dar este interesat și de formarea sa intelectuală. Visa să devină popă, doctor sau învățător, dar destinul lui a fost altul. Mai întâi a făcut Liceul Silvic din Năsăud, dar și acolo îl urmărea gândul să mai facă ceva pe

Anii au trecut și Iosif Ciunterei și-a încheiat studiile, iar apoi a făcut masteratul în antropologie culturală și folclor la Universitatea din București. „Am vrut să descopăr lumea satului dintr-o altă perspectivă. După studii am înțeles cum sunt oamenii, pentru că eu nu conștientizam acest lucru, tot ce era în acest univers, reprezenta firescul pentru mine. Eu nu cred că trebuie să ne întoarcem la origini și nu cred că ar trebui să vedem trecutul satului cu regretul că s-a dus. Când mă întâlnesc și povestesc cu oamenii, văd că ei privesc satul cu nostalgie și-l jelesc. Cred că ar trebui luate lucrurile folositoare din trecut și adaptate pentru ziua de astăzi”. Pe țăran îl vede ca pe o icoană și nu ezită să spună: „Îs mândru că-s fecior de țăran”. Trei valori etice îi înobilează activitatea sa de etnolog: respectul față de oameni, nostalgia după satul natal și dragostea pentru frumusețea și

Spermezeu, Parva, Rebra, Nepos și în alte localități din această zonă, de unde a adunat povești de viață pe care le-a înregistrat cu atâta plăcere pe pelicula sufletului său și le-a redat și pe pagina lui de facebook. A colindat și pe coclaurile altor județe: Maramureș, Cluj, Brașov, Mureș, Alba, etc.. Rezultatele anchetelor sale au fost prezentate în cadrul emisiunilor de la AS TV Bistrița și la radio „Renașterea” din Cluj-Napoca, la care colaborează. „Eu cred că acesta îmi e rostul. Am venit de acolo, din vatra satului, din mijlocul țăranilor, cu graiul acesta. Și să vreau, nu pot să mi-l schimb. Cu el m-am născut și oricine ar încerca să mi-l schimbe, nu ar reuși”, mărturisește el într-un interviu. Prin tot ceea ce face pe tărâmul culturii noastre tradiționale, Iosif Ciunterei a intrat în galeria tinerilor de mare succes.

Mircea DAROȘI

Lirica

Joc pierdut

Păștea, toată vara,
într-o livadă cu otavă.
Cu coarne-ntoarse și lână bogată,
cu fudulii până spre pământ,
era țațoș ca un voievod.
Moșu l-a ales
pentru prăsilă.

Se dedase, Bălu¹, la-mpuns,
de când era mic
și ne jucam cu el.
Tata ne mâna
să-i ducem apă.
Ne îndemna
să mergem hotărâți

către berbec.
Să-i arătăm că
noi suntem stăpâni –
cum ar veni.
Numai că, Bălu
avea planurile lui.
Când ne vedea,
fugea mâncând pământul –
să-l adăpăm.

Bea pe săturate.
Apoi, ne privea galeș.
Își lua avânt și ne rânduia
polog pe lângă gard.
Credeam, ca odată,
că Bălușe joacă.
Da' de unde!
Cum ne ridicam, din iarbă,
cum ne burdușea.

Vedeam că nu-i de șagă.

Bătuciți de Bălu, fără să aleagă,
îl strigam pe tata
să ne oblojească.
Știa Bălu ce știa
și o tula la fugă,
cât ținea livada.

De Sfântul Dumitru,
l-a slobozit în turmă.
Mai rar, berbec din asta...
Apoi, a dus berbecu-n târg.
Niște țigani i-au tras pielea,
chiar în gura târgului –
zicea tata.

Ne-a părut rău.
Tata era bucuros.
Din banii aceia,
și-a cumpărat opinci
și a plătit o parte din dări.

Veronica OȘORHEIAN

¹Berbecii căpătau nume, de obicei, după înfățișare. Bălu era alb, avea coarne răsucite și lână bogată. În mersu-i cadentat, coada i se bălângănea de pe un picior pe altul. Banfi era greoi, iar Mendăl și-a primit porecla de la stăpânul care a voit să-l taie și bunicul i-a dat, la schimb, un buhai (interțiu) de trei miei.

Istorie**Întrunirea învățătorilor, la Maieru (3 iunie 1900)**

În revista „Gazeta Transilvaniei”, Braşov, anul LXIII, 1900, nr. 137, pagina 3, găsim un articol interesant, semnat cu pseudonimul S.M.P., despre întrunirea învățătorilor ce a avut loc în localitatea Maieru, la 3 iunie 1900.

Prezentăm acest articol mai jos, făcând acolo unde este cazul mici corecturi, adaptându-l la ortografia de astăzi:

Întrunire de învățători
De lângă Rodna-Veche, Iun. 1900

O frumoasă adunare de învățători s-a ținut în mijlocul bravilor locuitori din comuna românească fostă grănicerească Maieru, la 3 iunie a.c. A fost adunarea Despărțământului II (Rodna-Veche) al Reuniunii „Mariana”, cu care deodată s-a ținut și examenul cu elevii școlii confesionale române.

Înainte de-a trece la amănunte, țin să amintesc că Maieru este o comună mare, are peste 2000 de suflete, toți români harnici, afară de câțiva armeni și jidani speculanți. Poziția locului e plăcută. În comună se află două biserici frumoase edificate din piatră și un edificiu nou de școală terminat numai în anul trecut. Aceste două monumente, biserica și școala, dovedesc îndeajuns, că conducătorii poporului, dar și poporul însuși își cunosc misiunea lor. Mai mult: bărbații inteligenți din acea comună, deși puțin la număr, în unire cu fruntașii poporului au înființat și o reuniune de lectură și au o prăvălie și o ospătarie românească.

Pe la ora 7 dimineața, fiind și timpul frumos, a sosit învățătorimea din toate părțile și a descălecat în

noul edificiu al școlii, care era îmbrăcat într-un pompos covor de verdeață și flori, iar în stradă mulțime de popor îmbrăcat în haine de sărbătoare; cu deosebire era bătător la ochi frumosul port al țărâncilor noastre. De la edificiul școlii și până la portalul bisericii era postat poporul în șire regulate, așteptând cu nerăbdare începerea examenului cu școlarii.

La ora 8 s-a început serviciul divin celebrat prin parohul Lazăr Avram și capelanul său, Ieronim Groze. Casa bisericii, deși e destul de mare și spațioasă, era îndesată de credincioși. După terminarea Sfintei Liturghii, ne-am adunat cu toții în edificiul școlii, trecând și acum printre șirurile de popor așezat pe ambele margini ale străzii: la dreapta și la stânga.

La ora 10 președintele filialei, d-l Silvestru Mureșianu, printr-o cuvântare foarte aleasă și potrivită locului și timpului, a deschis ședința, punând îndată la ordinea zilei alegerea comisiilor pentru critică, înscrierea de membri noi și verificarea protocolului, după care, urmând o pauză scurtă, s-au început examenele cu pruncii de școală, care de asemenea așteptau cu nerăbdare.

În decursul examenului, între alte obiecte s-au tratat și lecții practice prin învățătorii școlii din loc.: Vasile Tofan, Dumitru Boșca, Alexandru Jarda, care toți au știut să facă pe deplin grelei lor chemări, dovedind hărnicia și cunoștința de cauză și cu această ocazie.

Am observant, că în decursul examenului, vrednicul învăț. S. Mureșianu a pus mulțime de

întrebări școlărilor, la care ei răspundeau cu o ușurătate de admirat. Am fost auzit de la cunoștii mei, că d-l S. Mureșianu ar fi un învățător asemenea căruia numai rar se pot afla și cu această ocazie m-am convins pe deplin, că d-sa în adevăr este unul dintre învățătorii cei mai harnici ai acestui ținut, și posedă frumoase și multe cunoștințe pe terenul pedagogic.

După terminarea examenului la care au luat parte și părinții copiilor și mulțime de popor și alți iubitori de progres, s-a continuat ședința reuniunii sub conducerea președintelui sus amintit.

Ca loc pentru adunarea viitoare s-a hotărât comuna Sângeorgiul-român; și biroul reuniunii filiale cu aclamațiune s-a reales: președinte Silvestru Mureșianu și secretar Nicolae Mureșianu, ambii învățători în istorica comună opidană Rodna-Veche.

Fiind timpul foarte înaintat, la 3 ore p.m. președintele prin o vorbire scurtă închise ședința.

După acestea a urmat prânzul, la care s-a ridicat mai multe toast, și la fine muzica din loc începând a cânta, cei mai tineri și sprinteni de picior au început cu jocul care s-a continuat până în zori de zi, când drăgălașa Aurora, cu razele ei binefăcătoare, i-a invitat la puțină odihnă – după o noapte plină de veselie.

Toți, câți au luat parte, s-au depărtat ducând cu ei cele mai frumoase suveniruri din drăgălașa comună Maieru.

S.M.P.

A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Amintiri**De ce iubesc Maieru?**

Dragostea față de locul natal e ancestrală. Profundă. Se imprimă pe suflet asemeni unei peceti. Unii caută să o lepede, să o înăbușească, să o renege...și e trist. Pe alții îi roade nostalgia de plaiurile copilăriei. În acest caz avem de-a face cu un soi de tristețe îmbrăcată cu noblețe. „Să nu uiți de unde ai plecat” reprezintă un apanaj al modestiei și înțelepciunii. Împrăștiati prin diferite județe ale țării sau peste hotare, orice român vrednic poartă în

nătâng, zguduindu-i structura, îmi zgâlțâie și mie sertarele amintirilor. Acrul se înfrățește cu săratul, amarul cu dulcele, așa mi se naște gustul savorii. Farmecul vieții. Aici, natura e ca o mamă eroină ce poartă de milenii acest leagăn bine ancorat de umerii ei vânjoși.

Mult s-a mai scris despre Maieru și sunt convins că se va mai scrie. Fiii săi, vrednici cărturari și-au înmuat de atâtea ori pana ori penelul pentru ai descrie frumusețea. Nume mari precum Liviu Rebreanu, Iustin Ilieșiu, Gregoriu Hangea, Sever Ursa, Maria Cioncan, Emil Boșca Mălin (etc.), alcătuiesc o constelație superbă. Faima unora a străbătut țări sau continente, a trezit în mulți dragostea de neam și de țară, prețuirea gliei străvechi de care suntem legați imuabil. Asemeni istoricdemn de metropole, presărat cu atâtea personalități marcante, îmi crează o stare de responsabilitate: să nu pătez bunul său nume.

Maieru este o comoară peste care joacă focuri albăstriei. Aici tronează legendarul plug cu boi de aur scos din măduva Munților Rodnei. Aici s-au înfruptat și semețele acvile ale Romei, odinioară. Aici, străbunii daci își atârnu cașii grei de brânză, în jurul vreunui cep de brad vânjos precum ceafa bourului celui neînfricat și atotstăpânitor peste codrii. Da, codrii ce îmbrățișau altădată Purcioaia, scutul muntenilor dintotdeauna. Cât despre izvoare, numai de bine. Apele minerale sau cele cu aur și argint coloidal sunt demne de case regale. Pământ binecuvântat, ce rodește și-n creierii munților alese fructe de afin și merișor. Poienile cetinite sunt presărate de roatele cocoșului de munte sau de boncânitul cerbilor cu coarne rămuroase și zdravene.

Maieru înseamnă anotimpuri la superlativ. Iarna debutează adesea cu șorici delicioși, așteptați cu înfrigurare în jurul răposatului guițător. Apoi, se-

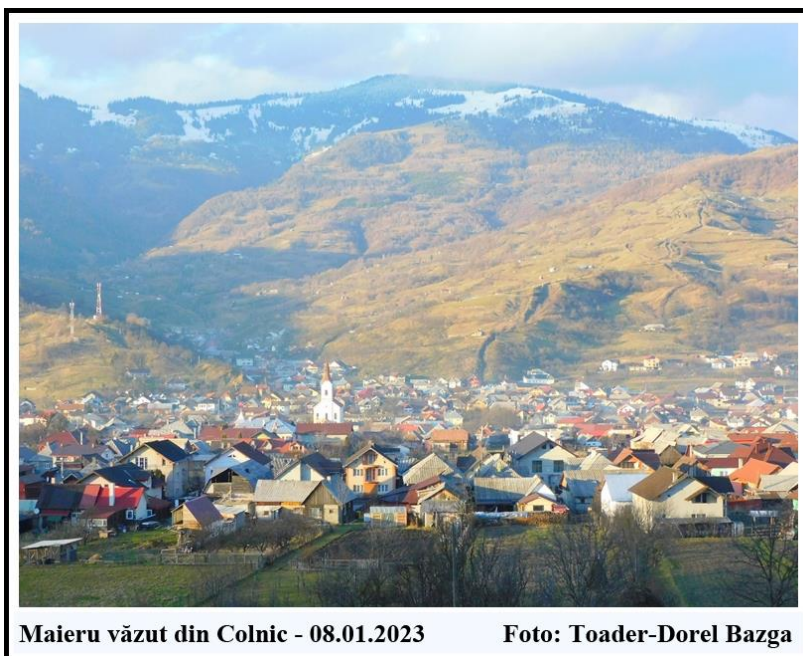
ndeasă de-a valma aitura, colacii rumeni, cărnații sățioși ori perele tomnatică păstrate în fân și tomnite de-ți lasă gura apă. Treptat, munții îmbracă o mantie argintie cu luciri aparte. Boriul sau Cărările Roșii ale Muncelului îmi amintesc de convoiul săniilor sprintene și de „mătăanii vrând nevrând” vorba lui Coșbuc. Din acest tablou nu lipsesc nici sacii de celofan umpluți cu fân pe care-i călăream cu eroic imbold, pe cele mai abrupte costișe.

Primăvara are un ritm alert, îndeosebi aici, la munte. Natura explodează prin toate formele de viață. Turmele răzlețite de mioare alternează cu petele de zăpadă ce bat în retragere. Tot mai multe fumuri provenite de la grămezile de crengi și frunze uscate se leagănă în văzduhul căldicel. Măiereni cei harnici își curăță terenurile cu minuțiozitate. De pretutindeni, ștraifurile trase de cai viguroși străbat hogașuri noroioase. Din brazdele pământului sărăcăcios, acești bravi muncitori s-au deprins a smulge lutului tot ce poate oferi mai bun. Cine poate a descrie concertul matinal a zecilor de soiuri înaripate ce fac să răsună văile și crângurile de ție mai mare dragul să le-ascuți? În răstimpuri, turmele fostelor comune grănicerești urcă spre zona alpină în dulcele sunet al tălângilor.

Vreme trece, vreme vine și soarele se desfată în lunile lui de miere cu gust mentolat, stoarsă din stupii albinelor care, tocmai din acest colț de rai ne-au divulgat secretul apilarnilului. Hârșăitul gresiei pe tăișul coasei, răsună uneori înainte de a se crăpa de ziuă, secondat de câte-un pitpalac somnoros. Ah, mireasma fânului e aici mai bogată, mai felurită, căci biodiversitatea floristică e fără seamăn. Amintirile mă poartă, repetat, la moara de sub coastă ori la hăițaș, acolo unde alături de fete și feciori plesnind de sănătate ne scăldam de-a valma în râsete și voie bună. În această perioadă, apusul sângeriu, văzut din

(continuare în pag. 7)

Toader Dorel BAZGA

Maieru văzut din Colnic - 08.01.2023

Foto: Toader-Dorel Bazga

cufărul inimii un tezaur cu amintiri din localitatea în care a văzut lumina zilei. E o zestre neprețuită ce ne ajută să evoluăm și să facem alegeri corecte în viață.

Nu știu alții cum sunt, dar eu când mă gândesc la Maieru meu drag, văd un leagăn imens, ancorat de cele trei măguri. Un leagăn fecund și rezistent. Legănarea lui mă poartă din prundul Someșului până pe moinele din Sâmnidă, acolo unde tâmpelile cărunte ale Ineului mă fac să mă simt ca un fir de praf pe tasul balanței. Respir nemărginirea văzduhului și o iau de la capăt. Uneori legănarea e lină, ca a unei blânde mame, alteori, câte-un vifor

Amintiri

De ce iubesc Maieru?

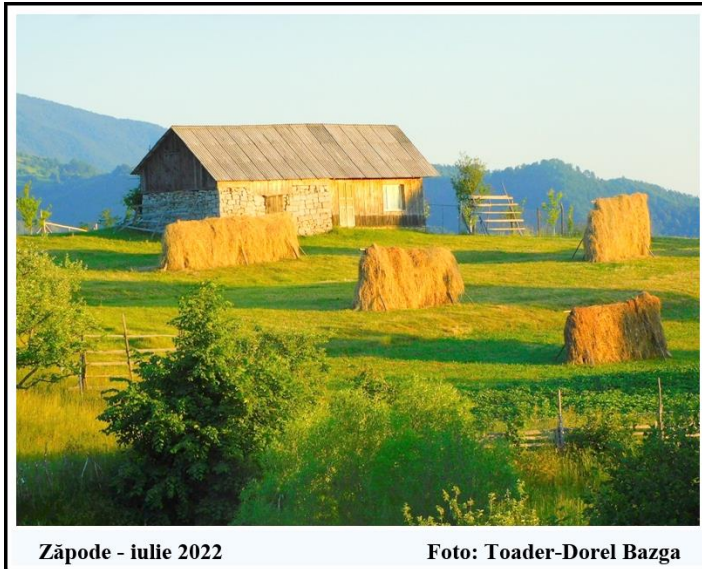
(continuare din pag. 6)

Fic e încărcat de atâtea emoții... În acele sclipiri de rubin, mereu mi-am imaginat Dealul Sângeorzului o Golgotă, iar stâlpii rețelei de electricitate mi se păreau cruci.

În prag de toamnă, iată, străvechea școală măiereană se animă de glasul sutelor de școlari ambițioși și cu bun simț. Aici s-au format generații de aur, aici studiază atâția elevi nepereche!

Culmea, din atâtea roade pârguite cândva, îmi apar întâi perele pădurețe coapte în ler. Apoi, revăd maldărul de știuleți pe care ședeam desfăcând pănușile, punând în răstimpuri câte-un știulete la spate și întrebându-i pe ceilalți:

- Ghici? Iar careva răspundea:
- Roș! Luam apoi o mină misterioasă și

Zăpode - iulie 2022

Foto: Toader-Dorel Bazga

dădeam lovitura de grație:

- Tăt l-ai ros! Arătăm apoi victorios știuletele știrb...

Mirosul scândurilor de molid îmbălsămează atmosfera pe valea Anieșului, aici unde muncitorii forestieri trudesc din greu de atâtea generații. Pastelul pădurii piere încetul cu încetul. Metării de fag iau drumul spre gospodării, iar spartul butucilor fortifică sătenii cu mușchi de cremene. Ultimele șiruri de găiori se pierd în zare. Ploaia rece biciuie ferestrele. Mă văd aievea, cu un joc de moară pe masă, ronțâind îngândurat un bob de fasole pestriță...

Timpu trece, amintirile rămân, dar o țără mai la vale, aici, lângă cel mai minunat leagăn din lume: Maieru.

Toader Dorel BAZGA

Reportaj istoric

PAGINI DIN ZBUCIUMUL ARDELEAN DE ACUM 25 ANI

Prima armată revoluționară – Viena sub protecția trupelor eliberatoare românești – Focurile revoluției din Ungaria și Transilvania – Jertfe, sânge, eroism – Porunci aspre pentru descătușarea din robie

Serbăm împlinirea unui sfert de veac de la Unirea cea Sfântă a Transilvaniei întregi românești din 1918, în ceasuri pline de zbucium și întrebări. Măreția faptelor de ieri, ce pilduiesc pentru drumurile de mâine, ne face însă să uităm pentru moment toate însulițările și frământările de acum, spre a ne ridica cât mai sus pe colina anilor ce au trecut, pentru a privi cum vine de departe cortegiul umbrelor ce povestesc și judecă legea destinului nostru aspru și înlăcrimat.

Unirea Sfântă din 1918 este zbaterea sufletească – pe care o credeam ultima – a unui popor creat unitar; zbuciumarea spontană a întregii conștiințe românești de peste Carpați pentru făurirea Unității, la îndemnul bătrânelor credințe pentru împlinirea cărora am fost răstigniți o mie de ani pe crucifixul istoriei. Este închegarea năzuinței permanente de a se păstra pământul românesc din leat în leat al Sarmisegetusei pe seama Statului nostru unitar. De aceea volbura pornirilor naționale s-a revărsat în 1918 spre limanul năzuințelor vechi picurate cu lacrimi și sânge cu mărirea epopeică a pornirilor lui Horia și cu înălțarea hotărârilor lui Iancu de plată și răsplată pentru toate suferințele îndurate.

Unitatea din 1918 este opera unei generații condusă pe drumurile istoriei de un singur cărmaci... Unirea este încoronarea luptelor de veacuri duse de toți Hristoșii istoriei noastre, dumicați pe roțile vremilor.

Acum un sfert de veac voința de viață a Neamului nostru a fost împlinită prin identitatea dintre hotarul sângelui și hotarul statului. Transilvania s-a închegat atunci din dramatic, din sângerare interioară, mărturisindu-se în avalanșă, în linie de torent nestăpânit, în foc, în drum fără oprire și întoarcere. Duhul tuturor fragmentelor de țară a fost contopit în Patria politică din 1918.

Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, hotărârile ei și drumul trasat de colectivitatea națională atunci, rămâne permanenta năzuință de azi.

Văltorile rănilor și suferințelor nu pot șterge înțelesul drumului însemnat de poruncile slobozite acum un sfert de veac. Alba Iulia singură – ideile și mărturisirile ei – pune azi pecete de vrednicie și trăinicie pe pergamentul luptelor de totdeauna.

Alba Iulia este pentru întreg tineretul curat al României de medalie, pagină de ceaslov din care citim voroava sfințelor cirile pentru marile răni și totalele împliniri. Meca românismului se ridică în conștiința noastră azi mai poruncitoare ca oricând, dreaptă ca jurământul.

Gândul de atunci e și cel de azi.

Ca și ieri, așteaptă elanul unirii cu care se vor striga destinele...

Spre steaua credințelor de foc ale Albei Iulii năzuiește tăcerea înspăimântătoare a românismului de

acum. Și spre icoana acelorași răstigniri, batjocorită pe drumul sângerărilor de azi, ne îndreptăm rugile.

... Azi, când se ridică să ne vadă și judece roțile istoriei noastre transilvane, când vin să stea de vorbă cu noi toate fețele trecutului, să rămânem cu privirea ațintită spre luminozitatea faptei celei mai glorioase pagini din istoria neamului.

La început a fost suferința

Triumful decisivei întregiri a putut fi smuls numai cu grele sacrificii de către românii ardeleni. Rodul visului de aur nu s-a desprins decât după ce șirul martirajelor de veac a fost împlinit cu noi sângerări.

Intrarea României în război a determinat o adevărată nebunie în luarea măsurilor celor mai draconice contra românilor din Transilvania de către guvernul cezarocrăiesc. Sub amenințarea „trădării de Patrie”, șiruri lungi de preoți și învățători se îndreptau în convoaie mute de înfrățire cu destinul suferinței, spre porțile larg deschise ale temnițelor din Cluj, Târgu Mureș, Arad, Seghedin și Budapesta. Numai în cursul primei săptămâni de la intrarea României în război au fost răpiți de la vetrele lor 132 preoți și 11 preotese și depuși în lagărele de internare sau în temnițe. dintre ei amintim pe: dr. Ioan Lupaș din Săliște, dr. Trifan Dragomir din Biserica Albă (moare în lagărul din Veperț în 1918), dr. Vasile Saftu din Brașov (slăbit de suferințe moare în 1921), Ștefan Rusu din Târgu Mureș, Nicolae Todoran din Balta, precum și protopopi români greco-catolici: Ion Simu (Sebeșul Săsesc), dr. Ilie Dăianu (Cluj), Ariton Popa (din Reghin), Ion Coman (moare în 6 noiembrie 1918 în urma bătăilor îndurate în temnița din Cluj), Mihai Ganea (moare în 2 decembrie 1918), Emanuil Beza (moare în 7 februarie 1919), Octavian Petran (moare în 15 noiembrie 1918), Coman Boca (mort în 1920), A. Conciatu (moare în 3 noiembrie 1918), Iosif Cațavei (moare în aprilie 1918, Demetriu Deac din Călvasăr (moare în timpul internării în Lacompak), Nicolae Munteanu din Lisa (mort în temnița din Cluj), Ion David Pop din Scorei (moare în Târgu Mureș), etc.

N-a scăpat de prigoană nici Gheorghe Dima de la Brașov, acuzat că a compus cântări iredentiste pentru corurile bisericești! Trei ani a stat închis în temnița din Cluj. Voiau să ucidă orice suflare liberă, orice gândire și orice cântec.

Paralel cu acțiunea de stârpire a „trădărilor”, se ducea una de corupere a conștiințelor românești, contele Tisza încercând să rupă frontul surd al rezistențelor prin semnarea unui manifest împotriva României.

Conștiința curată românească însă nu s-a aplecat. Aștepta înlăntuită, așa cum a stat o mie de ani.

Oștile României libere înaintau însă prin trecători – în prima campanie din 1916 – făcând să freamete inimile așteptărilor. Veneau să-și dea tributul de durere,

lacrimi și încercare, rupând fășii din carnea lor pentru a realiza cea mai rodnică legătură sufletească dintre fiii aceluiași Neam.

Când s-au retras trupele române sub copleșirea dușmanului de totdeauna, Transilvania românească a fost crucificată din nou. Sate întregi au fost trecute prin foc și sabie. Acei care n-au luat drumul refugiului dincoace de creste, - înfruntând iernile grele din Moldova ori întinsurile Rusiei zguduită de revoluția roșie, - au fost exterminați pe propriul lor pământ.

Sub influența vremelnicei victorii asupra Armatei Române retrase în Moldova, se plănuește și pune în aplicare „înfrângerea definitivă” a elementului românesc din Transilvania. După ce se ia măsura legislativă că românul nu va mai putea cumpăra nici un fel de pământ, se încearcă colonizarea masivă a Ardealului cu străini. Ziarul „Peter Lloyd” cerea colonizarea cu străini a pământului străbun. Băncile străine de colonizare cumpărau moșii în ținuturi curate românești, cu scopul de a le parcela și coloniza. La Cluj era sediul marilor șoviniști care lucrau din răsuputeri pentru maghiarizarea Ardealului, între care Conte Bethlen Istvan aderentul lui Andrassy, baronul Petrichevich Horvath Emil aderentul lui Apponyi, Apathi Istvan aderentul lui Mihail Karolyi ș. a.

De acolo pulsa febrila mișcare pentru rezolvarea problemei „naționale” în Ardeal prin extirparea băștinașilor.

Planul abia pus în practică, n-a putut fi desăvârșit. Sfârșitul războiului mondial cu prefacerile sale și cu drepturile națiunilor precizate de către Wilson, se apropia.

Împărăția cu două capete a Vienei trosnea din toate încheieturile în cel de al treilea an de război. Ultimul dintre Habsburgi, Împăratul Carol, făcea eforturi disperate să mențină în jurul Coroanei popoarele monarhiei pornite pe drumul veșnicilor insubordonări.

Se simțea și în saloanele Palatului Imperial că în adâncimile de jos ale norodului vuiuște surd sufletul popoarelor oprimate, gata de revoluție.

Pentru a preîntâmpina „surprizele”, cuminenția Habsburgică dădea dreptul popoarelor, printr-un manifest din 16 octombrie 1918, de a se organiza în state naționale „fără ca să fie însă atinsă unitatea Coroanei”. Dar această promisiune venea prea târziu.

(articol scris de Emil Boșca-Mălin și apărut în *Curentul*, București, Anul XVI, 1943, nr. 5674, 2 decembrie)

(va urma)

A consemnat **Alexandru DĂRĂBAN**

Primăvara

După aproape mai bine de șase luni de iarnă, în sfârșit iată că își ia începutul și mult dorita Primăvară. Este anotimpul deșteptării, anotimpul care dă puteri noi oricărei vietăți pământeste.

Natura par'că încearcă să scape din închisoarea rece a atâtor luni de iarnă.

Din deal în deal se învălmășesc ecouri de doine și de cânturi. Pădurii i-a revenit bucuria. E veselă... vuesește cu lumea-i de tălângi și de cascade. În întreaga fire e atât tumult, atâta sănătate. Floarea și copacul, insectele și păsările sburdalnice, omul...,

toate și toți își deschid ochii cu un surâs de mulțumire.

Mic și mare ne grăbim ca să sorbim cât mai curând și cât mai mult aerul plăcut al Primăverii, răsfrântându-ne la razele argintii ale soarelui.

Românul plugar tae cu fierul său brazde lungi asemenea unor dungii negre și lucioase în glia strămoșească, îngânat fiind în îndemnul boilor la jug de cântecul fermecător și tovarăș al păsărilor.

Primăvara ne îndeamnă pe unul fiecare la muncă nouă. Munca este izvorul tuturor bogățiilor și

tovarășul fericirii noastre; e singura care ne apropie de Dumnezeu spre binele țării și al omenirii.

Să ascultăm cu toții deci îndemnul naturii înviate.

I(oan) P(artene) (1889 – 1953)

[măierean, fost director la Liceul „Alexandru Odobescu” (azi Colegiul „Liviu Rebreanu”) din Bistrița și fost prefect în perioada interbelică]

Text preluat din revista „Gazeta Bistriței”, anul IX, nr. 9, 24 aprilie 1929

Lirica/Fulguratii

Cuvânt cu cuvânt (poezie scrisă-n vis)

...și tata era-n pământ
În întuneric și mormânt
Mă asculta tot ce spun
Cuvânt cu cuvânt

Și-i spuneam eu câte-am adunat
Cretă, Cărbune, Cerneală
Pe lumea asta de dincoace, de vânt
Cuvânt cu cuvânt

Din luturi și țărână, fărâșă cu fărâșă
Cum am strâns rând pe rând
Perle și mărgăritare pe șiraguri de boare
Cuvânt cu cuvânt

Ș-apoi într-o furtună cu neagră lună
Într-o lume rea și nebună
Colierul s-a sfărâmat strigând
Cuvânt cu cuvânt

Pe albastra pardoseală de sticlă
Cu triluri de măcăleandru în gând
Pe-o aripă de largă risipă!
Cuvânt cu cuvânt...

(15.01.2023)

Dar nu se mai poate

Doamne cât mi-aș dori oricând
Să intru iar în același vis din Paradis
Pe ușița ce-am fost deschis
Dar nu se mai poate
Toate porțile-s ferecate!

Doamne mai lasă-mă să colind plângând
În pântecoase galioane pe necuprinsa mare
În căutarea sirenelor de sare
Dar nu se mai poate
Toate navele-s naufragiate!

Doamne, cum mi-aș dori ca nicicând
Să mănânc câte-un bulgăre de pământ
Să gust câte-o firimitură – silabă de cuvânt
Dar nu se mai poate
Toate mormintele-s ocupate!

(14.01.2023)

Covorul bunicii

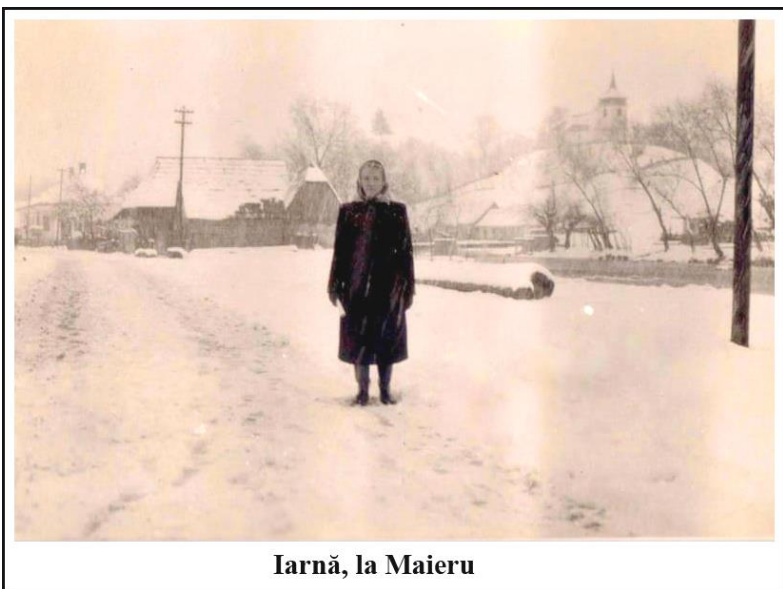
Ș-odată, într-o noapte, câmpul cafeniu verzuliu se făcu alb! Mai alb ca varul, mai alb ca albul ochilor! Și mi se făcu dor de ceva verde, de-o floare mirositoare, de-un fluture dintr-o candoare! Așa c-am adus la mine-n cămăruță țolul bunicii, două ștergare bătrânești, trei ulcele de porțelan, blide de lut, un părătar și-o merindare. Și-ndată

ca-ntr-o bună dimineață, ca și când ar fi răsărit soarele la fereastră, dar nu afară ci înlăuntrul camerei mele, podeaua, podul și pereții s-au umplut de flori și fiori: trandafiri, toporași, frunze de cereșel, lalele, cicoare. Picături de culori pastelate, tincturi vegetale făsnite din covoare s-au împrăștiat pe fața de masă, pe prosopete, peste perne, peste pătura cu fulgi de nea, pe turnurile de cărți rămase în picioare: Atlasul și Dexul botanic, Plante aromatice, Guide des fleurs sauvages, Dragă Virginia... din cutiile de carton cu măghiran și busuioc abur parfumat s-a strecurat subțiat spre mine, din lemnele învelite cu omăt, așezate cuminte lângă sobă, s-au ridicat arome de lemn ud îmbogățit cu punji de rășină, gust de măceșele și merișoare zdrobite pe cerul gurii au alunecat în sine. Intră mâța Sigma-n casă. Se pornește-un ciclon! Yuca, Calocephalus, Calumna, Lămâița dansează ușor, lebedele din perdele se leagănă la ușă, o ciocănitore pitică bate darabana-n oblon. Ascuns printre frunze de iederă, șarpele din buza carafei așteaptă ca pe-o ispită strugurii copti de pe-un colț de carpețică. Printr-un pătrățel gol din colțul tavanului înflorat, lăsat de tataia ca aerisire, prin care-n pruncie credeam că se strecoară sub pat duhul lui Bau-bau, se văd stelele din Ursa Mică! Și-ndată ca-ntr-o noapte bună, ca și când ar fi răsărit la fereastră încă o lună, pământul, cerul și pereții lumii s-au umplut de flori și fiori: trandafiri, toporași, frunze de iederă, gladiole, cicoare. Explodase Cosmosul într-o nocturnă floare.

Ilie HOZA

Lirica

Mi-e dor de satul meu de munte,
Cu ierni cu-omăt, în voie bună,
Mi-e dor de-o lume dinainte,
Mi-e dor de toți iar împreună.

Iarnă, la Maieru

Mi-e dor...

Mi-e dor de stâlpii de la poartă,
De gardul vechi cu lețuri rupte
Și de porțița-n vânt purtată,
De nucu' mic, de-ntreaga curte.

Mi-e dor de ușa de la tindă,
De-o cheie veche, ruginită
Și de cujeica de la grindă,
De soba neagră-îmbătrânită.

Mi-e dor de masa din odaie
Und' ne puneam cu toți la cină,
Mi-e dor de patu' -mplut cu paie,
De nopțile ce-aveau să vină.

Mi-e dor de frați, de tata iară,
De mâini ce vreau să mă cuprindă,
De chipul mamei, de la țară,
Când începea câte-o colindă.

De-o prăjitură-n leri' sobei,
De un colac cu nucă-umplut

Și chiar și de dulceața vorbeii,
De anu' nou ce-era-nceput.

Mi-e dor de-o zi de sărbătoare,
De slujba cea frumos gătată,
De un căput, de-o cingătoare,
De lumea bună, cumpătată.

De Boboteaza care vine,
Când se sfințește apa mare,
De taine multe și creștine;
Din satul meu, de fiecare...

Și câte doruri stau deoparte
Când te gândești că vremea trece...
Pe ele oare cin' le-mparte!?
Pe ele oar' cin' le petrece!?

Eu le petrec acum iară,
Sunt grămădite-n colț de rai,
Din zori de zi și până-n seară
Cât mai avem un simplu trai...

Viorel-Daniel PARTENE

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Viluf Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Iacob Naroș, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene.

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare și tehnoredactare computerizată: Viorel-Daniel Partene

E-mail: icu_craciun@yahoo.com

Tipar: REVOX INTERNATIONAL PROD SRL, Bistrița,

Str. Gen. Grigore Bălan, nr. 25, tel: 0263 231 341 ISSN 1224 - 643

Învățământ

CUIBUL VISURILOR

Sport

Cultură